

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania I. Sp. z o.o. z siedzibą w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem zainteresowanego M. C.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 kwietnia 2022 r.,
zażalenia odwołującej się spółki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 6 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUz (...),

1. oddala zażalenie;

2. zasądza od I. Sp. z o.o. z siedzibą w G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 grudnia 2021 r., w sprawie z odwołania płatnika I. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G., z udziałem M. C., o podstawę wymiaru składki, Sąd Apelacyjny w (...) ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 697 zł (pkt 1) i odrzucił skargę kasacyjną Spółki od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z

dnia 21 listopada 2021 r. oddalającego zażalenie Spółki na postanowienie Sądu Okręgowego w G. z dnia 11 sierpnia 2020 r. w przedmiocie odrzucenia odwołania.

W uzasadnieniu postanowienia podniesiono, że odwołująca się Spółka wskazała w skardze kasacyjnej łączną wartość przedmiotu sporu, sumując wartość przedmiotu zaskarżenia w kilkudziesięciu sprawach (na kwotę 333.987 zł). W ocenie Sądu Apelacyjnego, prawidłowa wartość sporu i zaskarżenia dotycząca decyzji wydanej w sprawie M. C. wynosi 697 zł. Jest to różnica między danymi zaewidencjonowanymi i wynikającymi z ustaleń organu rentowego za okres objęty sporem (wyliczenie w aktach pozwanego - poprzedzające decyzję) i ta kwota nie została zakwestionowana przez odwołującą się Spółkę. Podkreślił też, że wspólne rozpoznanie wszystkich odwołań (od 108 decyzji wydanych przez organ rentowy) nie mogłoby zmienić wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia w indywidualnych sprawach, których dotyczą zaskarżone decyzje.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego odwołująca się Spółka zarzuciła naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie, podczas gdy sprawa ta dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a nadto wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie przekracza kwotę dziesięć tysięcy złotych.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej i zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika zwrotu kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zaskarżyła także, w trybie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i „art. 394¹ § 3 kpc, pkt 1”, postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 6 grudnia 2021 r. w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 697 zł i wniosła o jego uchylenie, względnie ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 388.798 zł.

W uzasadnieniu zażalenia skarżąca podniosła (między innymi), że w niniejszej sprawie doszło do błędnego wydania postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na nieprawidłowe zakwalifikowanie niniejszej sprawy jako sprawy majątkowej, której przedmiot zaskarżenia nie przekracza kwoty dziesięć

tysięcy złotych, podczas gdy niniejsza sprawa dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, wobec czego skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Ponadto stwierdziła, że nawet gdyby uznać, że niniejsza sprawa nie dotyczy objęcia obowiązkiem, to i tak wydane postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej jest nieprawidłowe, albowiem wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie przekracza kwotę dziesięć tysięcy złotych. Skarżąca podkreśliła, że zostało złożone jedno odwołanie od decyzji dotyczącej wielu pracowników (ubezpieczonych), w którym jako wartość przedmiotu sporu została wskazana kwota 388.798 zł. Zarządzeniem przewodniczącego w Sądzie Okręgowym sprawy zostały wpisane do repertorium U, nadano każdej ze spraw odrębną sygnaturę. Takie działanie nie miało umocowania w obowiązujących przepisach z tego powodu, że skoro płatnik złożył jedno odwołanie od decyzji ZUS wydanych w analogicznych sytuacjach faktycznych i prawnych, brak było podstaw do rejestrowania odrębnych spraw sądowych, w tym niniejszej sprawy. Tym samym, w ocenie płatnika, powinna być prowadzona jedna sprawa w związku z wniesionym przez niego odwołaniem od decyzji organu rentowego, w której wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia wynosi 388.798 zł.

Skarżąca zauważyła także, że Sąd Okręgowy w G. nie dokonał jakiegokolwiek weryfikacji wartości przedmiotu sporu w sprawie, wobec czego podana przez płatnika w treści złożonego odwołania kwota wartości przedmiotu sporu pozostaje aktualna również w niniejszej sprawie zarówno toku postępowania apelacyjnego, jak również w toku postępowania kasacyjnego. Taki pogląd znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, gdzie prezentowane jest stanowisko zgodnie z którym wskazana w pozwie (odwołaniu) wartość przedmiotu sporu, która nie została sprawdzona przez sąd pierwszej instancji w myśl art. 25 § 1 i 2 k.p.c. pozostaje aktualna w postępowaniu apelacyjnym (art. 368 § 2 k.p.) i kasacyjnym (art. 368 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.).

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie od odwołującej się Spółki kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie podkreślić należy, że w niniejszym postępowaniu zażaleniowym Sąd Najwyższy bada jedynie, czy wniesiona skarga kasacyjna jest dopuszczalna w świetle obowiązujących przepisów, tj. przede wszystkim art. 398² § 1 k.p.c. i ewentualnie art. 19 § 1 k.p.c. - gdyby uznać, że niniejsza sprawa nie należy od kategorii spraw, w których skarga kasacyjna jest dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. Bez znaczenia są zatem podnoszone przez skarżącą wadliwości postępowania przed Sądem pierwszej czy drugiej instancji, a także poza oceną Sądu Najwyższego pozostaje merytoryczne rozstrzygnięcie istoty sprawy, któremu skarżąca poświęciła znaczną część uzasadnienia zażalenia (czy istniały podstawy do przyjęcia konstrukcji z art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.; dalej ustawa systemowa).

Skarżąca, uzasadniając swoje stanowisko, że niniejsza sprawa dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczeń społecznych, zdaje się wyrażać pogląd, że ubezpieczeniami tymi objęty jest przychód pracownika lub jego część, skoro twierdzi, że „(...) przedmiot niniejszej sprawy obejmuje swoim zakresem ustalenie czy ubezpieczony podlega obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu otrzymanej nagrody pieniężnej w konkursie (...)”. Tymczasem ubezpieczeniom społecznym podlegają osoby fizyczne sklasyfikowane na podstawie określonych tytułów wymienionych w art. 6 ustawy systemowej. Tak więc już samo założenie przyjęte przez skarżącą jest oczywiście błędne, gdyż w niniejszej sprawie nie jest sporny status pracowniczy ubezpieczonego (zatrudnionego u skarżącej), stanowiący tytuł do ubezpieczeń społecznych, ale to, czy otrzymane od trzeciej osoby świadczenie (nagroda konkursowa), stanowi podstawę wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1a ustawy systemowej, czyli po spełnieniu się warunków wynikających z art. 8 ust. 2a tej ustawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że sprawa, w której przedmiot sporu wynika z przyjętej w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych konstrukcji uznania osoby wykonującej pracę na rzecz własnego pracodawcy za jego pracownika, sporne jest ustalenie właściwej kwoty podstawy wymiaru składki, co przekłada się na wysokość składki równej obciążeniu umowy o pracę i zlecenia wykonywanego na rzecz tego pracodawcy, Nie dotyczy

ona zatem objęcia ubezpieczeniem, lecz wysokości składki (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34; z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, LEX nr 2051058; z dnia 15 marca 2016 r., II UZ 57/15, LEX nr 2290408 i orzecznictwo tam powołane oraz wyroki: z dnia 13 marca 1997 r., I PKN 43/97, OSNAPiUS 1997 nr 24, poz. 494; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 8 lipca 2015 r., II PK 282/14, OSNP 2017 nr 6, poz. 66; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, LEX nr 1458679 i z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, LEX nr 1436176). W sytuacji określonej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest tylko jeden tytuł ubezpieczenia, który powstaje *ex lege*; nie powstaje zatem odrębne ubezpieczenie z umowy cywilnoprawnej, które mogłoby stanowić przedmiot sporu przed sądem ubezpieczeń społecznych (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 lutego 2020 r., III UK 78/19, LEX nr 3221549 oraz z dnia 27 lutego 2020 r., III UK 150/19, LEX nr 3170624).

W konsekwencji w sprawie dotyczącej poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 października 2002 r., II UZ 94/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 107; z dnia 12 stycznia 2016 r., II UZ 37/15, niepublikowane; z dnia 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z dnia 20 września 2017 r., I UK 342/16, LEX nr 2390760 i z dnia 2 października 2018 r., I UZ 32/18, LEX nr 2559473 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17, OSNP 2018 nr 11, poz. 150).

Również błędny jest pogląd skarżącej, że wartość przedmiotu zaskarżenia należy ustalić w ujęciu globalnym, czyli z uwzględnieniem wszystkich decyzji organu rentowego włączających do podstawy wymiaru składki nagrody konkursowe przyznane przez osobę trzecią poszczególnym pracownikom skarżącej (ubezpieczonym), a w związku z tym wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 388.798 zł. Kwestia ta została już przesądzona (w sposób przeciwny od stanowiska skarżącej w tej kwestii) w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 168), w której Sąd Najwyższy stwierdził, że w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji

ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.). W uzasadnieniu uchwały podkreślono, że każda decyzja składkowa ma indywidualny wymiar materialnoprawny i procesowy, w szczególności gdy dotyczy sprostowania, korekty lub uzupełnienia danych zawartych w imiennych raportach miesięcznych w zakresie należnych i opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne. Każda decyzja, która bezpośrednio wpływa lub w przyszłości będzie wpływać na ustalenie i wysokość indywidualnych świadczeń z ubezpieczeń społecznych może być przedmiotem zaskarżenia (odwołania) do sądu ubezpieczeń społecznych, który osądza indywidualne spory dotyczące obowiązku składkowego realizowanego przez płatnika składek. Z takiego postrzegania istoty prawnej indywidualnej sfery stosunku pracowniczego ubezpieczenia społecznego wynika potrzeba wydania indywidualnych decyzji składkowych wobec każdego z ubezpieczonych pracowników i obowiązek osądzenia odwołania od tych decyzji, które zmieniają lub korygują stany indywidualnych kont każdego "z osobna" ubezpieczonego pracownika. Dlatego o wartości przedmiotu sporu i dalszego zaskarżenia nie decyduje suma składek wymierzonych łącznie za kilku lub więcej ubezpieczonych, ale kwoty składek wymierzonych do poboru za każdego ubezpieczonego pracownika.

Należy też wskazać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej według art. 398² § 1 k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy

podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę. W rezultacie nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2018 r., II UZ 119/17, LEX nr 2456371; z dnia 11 września 2013 r., II UZ 45/13, LEX nr 1375203).

Uwzględniając, że w sprawie objętej zażaleniem wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od dziesięć tysięcy złotych, Sąd Najwyższy oddalił zażalenie (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygnięto po myśli oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 i 1¹ k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).